

» minus certum est unum esse jure divino Romanum in
 » Ecclesia Christi militante pontificem, cui omnes Chri-
 » stiani parere tenentur. » Hæc etiam est doctrina illus-
 trissimi *Bossuet*, Append. ad Defens. Declar. lib. 1, c. 1.
 Si autem pontifex Romanus immediatam non haberet ju-
 risdictionem per orbem universum, omnes Christiani non
 magis ipsi parere tenerentur quam archiepiscopo aut pri-
 mati : at nullam debent obedientiam archiepiscopo ut tali,
 nec primati : ergo.

4° *Ratione*. Summus enim Pontifex facultatem habet,
 ex dictis, condendi leges quæ ad omnes Christianos spec-
 tent eosque obligent : verum tales leges condere non
 posset si immediatam jurisdictionem in omnes non ha-
 beret : ergo.

Unde summus Pontifex sententias depositionis, suspen-
 sionis, interdicti et excommunicationis in universa Ec-
 clesia justa de causa ferre potest : id a nemine catholico
 negatur, modo servantur conditiones quas infra expo-
 nemus.

Eminentissimæ sedis Apostolicæ prærogativæ quas ex-
 posuimus, innumeris factis confirmantur : quicumque
 historiam ecclesiasticam attente legerint : plenissime con-
 victi, fateri cogentur pontificem Romanum tanquam Pe-
 tri successorem cæteros episcopos sua dignitate et auctori-
 tate longe præcellere, quod observat et describit auctor
 operis pluries jam citati, *du Pape*, t. 1, l. 1, c. 8. Post-
 quam diversa retulit testimonia, addit : « Néanmoins il
 » y a quelque chose peut-être de plus frappant encore,
 » c'est le sentiment général qui résulte d'une lecture at-
 » tentive de l'histoire ecclésiastique. On y sent, s'il est
 » permis de s'expliquer ainsi, je ne sais quelle *présence*
 » *réelle* du souverain Pontife sur tous les points du monde
 » chrétien. Il est partout, il se mêle de tout, il regarde
 » tout, comme de tous côtés on le regarde. » Sic ipse
Pascal, non suspectus, notaverat : « Il ne faut pas juger
 » de ce qu'est le pape par quelques paroles des Pères...
 » mais par les actions de l'Eglise et des Pères, et par les
 » canons. Le pape est le premier. Quel autre est connu

» de tous ? quel autre est reconnu de tous, ayant pouvoir
 » d'influer par tout le corps, parce qu'il tient à la mai-
 » tresse branche qui influe partout ? » *Pensées*.

§ II. — De prærogativis summi Pontificis controversis.

Tres præsertim sunt prærogativæ quæ ab aliis summo
 Pontifici tribuuntur, ab aliis verò negantur, nempe aucto-
 ritas in temporalia regum, infallibilitas in docendo, et
 summa potestas supra concilium generale.

Cum per tempus nobis non liceat de illis fusiori ser-
 mone disserere, eas breviter exposituri sumus. Idcirco præ-
 sentem paragraphum in tres sectiones dividemus ; quar-
 tam subjungemus de celebri cleri Gallicani Declaratione
 anni 1682, et de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ.

SECTIO PRIMA. — De potestate summi Pontificis in temporalia regum.

Circa potestatem summi Pontificis erga bona temporalia
 quatuor prodierunt opiniones.

Prima tenet summum Pontificem ut talem jure divino
 plenissimam habere potestatem in universum orbem ter-
 rarum, tum in rebus ecclesiasticis, tum in politicis, ita ut
 dominium temporale ab uno principe ad alterum pro ar-
 bitrio transferre posset.

Secunda, in altero extremo posita, docet 1° pontificem
 Romanum ut pontificem nullam habere potestatem tem-
 poralem, et nullo modo principibus sæcularibus imperare
 posse ; 2° nec pontificem Romanum nec alios episcopos
 accipere potuisse dominium in provincias aut in urbes,
 quocumque titulo eas obtinuerint : quia, aiunt hujus sen-
 tentiæ auctores, jus divinum prohibet ne gladius spiritua-
 lis et gladius temporalis simul in eodem uniantur. Ita,
 post Wiclefitas et Hussitas, Calvinistæ aliique hæretici.

Tertia sententia eorum est qui affirmant pontificem Ro-
 manum nullam jure divino habere potestatem temporalem
 directam et immediatam, sed tantum spirituales : at
 simul contendunt eum, ratione spiritualis auctoritatis, in-
 directam habere potestatem et quidem summam in tem-

poralia omnium principum Christianorum et omnium fidelium; sicque Pontifex de hujusmodi bonis semper pro suo beneplacito disponere potest, quando bonum reipublicæ spiritualis sibi commissæ id postulare videtur. Ita cardinalis Bellarminus cum aliis pluribus theologis, præsertim extraneis, de Romano pont. l. 3, cap. 6 et 7. Sequentibus maxime nititur rationibus: 1° Pontifex Romanus nullam auctoritatem habet in temporalia infidelium, qui sibi non subjiciuntur, sed in temporalia fidelium: quia in eo casu politica et religiosa auctoritas sibi uniuntur sicut caro et spiritus in homine; non duas faciunt respublikas, sed unicam, ad eundem finem, nempe salutem æternam, conducentem: potestas igitur ecclesiastica, quæ est infallibilis, potestatem civilem sibi assumere, aut destruere, aut exercere, aut pro nutu transferre non potest, sed eam dirigere debet, quemadmodum in homine bene ordinato spiritus facta carnis dirigit. 2° In rebus publicis Christianis princeps non eligitur aut in thronum non elevatur, nisi sub conditione veram fidem servandi et recte gubernandi: si ergo fiat hæreticus aut sua potestate pertinaciter abutatur, contractui inter se et populum sibi commissum expresso vel tacito deest, ac proinde jus imperandi radicitus amittit, et merito deponi potest. Porro sola potestas ecclesiastica privilegio infallibilitatis donata, recte judicare potest an talis princeps sit hæreticus vel in malo ita obduratus ut deponendus sit: ergo. 3° Plures summi Pontifices scientia et pietate conspicui, ut S. Gregorius VII, Innoc. IV, Bonifacius VIII, Pius V, etc., firmiter persuasum habuerunt se, ut B. Petri successores et supremos Ecclesiæ rectores, hanc habere potestatem, cunctis moraliter episcopis et theologis assentientibus. 4° Concil. Lud. I generale, anno 1245 celebratum, hanc approbavit doctrinam, siquidem Innocentius IV sententiam depositionis contra Fredericum II pronuntians, ait, apud Labbe, t. II, 1^a part. se, cum fratribus et sancto concilio, deliberatione præhabita diligenti, agere, dum hunc imperatorem auctoritate Apostolica et vi clavium solemniter deponit. Ergo.

Quarta sententia, a multis aliis theologis et episcopis admissa, tenet pontificem Romanum nullam jure divino habere potestatem directam nec indirectam, ad sensum Bellarmini, in temporale regum aut aliorum Christianorum. Nihilominus patroni hujus sententiæ volunt illum plenissimam habere potestatem spirituales in principes sicut in simplices fideles, eos docere, corripere et pœnis spiritualibus plectere posse, atque dubia ad conscientiam illorum et subditorum attinentia Apostolica auctoritate solvere.

Prima sententia ab ipso Bellarmino solidissimis rationibus confutatur; secunda ab omnibus catholicis habetur non tantum ut falsa, sed etiam ut hæretica. Opinionem Bellarmini communiter rejiciunt Gallicani, et nituntur 1° pluribus Scripturæ et traditionis textibus, duas esse potestates distinctas, unam politicam et alteram ecclesiasticam, ostendentibus; sed cum alterius sententiæ patroni hanc veritatem non negent, fateanturque potestatem ecclesiasticam attributa potestatis civilis usurpare non posse, bene vero eam suis judiciis et sententiis dirigere, sequitur has auctoritates ab illustrissimo Bossuet et ab aliis auctoribus Gallicanis citatas, nec non a nobis olim allegatas, ad rem non venire.

2° Nituntur præsertim sequentibus rationibus, videlicet: 1° hæc opinio rejicienda est quæ per decem priora Ecclesiæ sæcula fuit inaudita: atqui talis est sententia docens summum Pontificem potestatem indirectam habere in temporalia regum, ad sensum Bellarmini, siquidem Bellarminus, magno labore congerens testimonia ad fulciendam suam opinionem tendentia, nulla præfert hujus generis facta anteriora Gregorio VII qui, anno 1080, Henricum IV deponere tentavit et hac novitate totum orbem commovit.

2° Opinio tenens pontificem Romanum reges deponere posse multa infallibiliter produceret incommoda: nempe 1° concordiam inter sacerdotium et imperium redderet impossibilem; 2° principes infideles a religione Christiana retraheret: « Quelle puissance souveraine voudrait se don-

» ner un maître qui pût par un décret lui ôter son royaume? » ait *Bossuet, Lettre au cardinal d'Éstrées*; 3° auctoritatem summi Pontificis principibus, magistratibus aliisque multis redderet odiosam; quod ipse sic advertit *Fénelon*, de summi Pontificis auctoritate, cap. 40: « Dum » aliena principum sæculi potestas Ecclesiæ tribui visa est, » propria sensim est amissa: hinc odiosa facta est pia hæc » et materna auctoritas, quæ amorem et fiduciam omnium » olim sibi conciliabat. Hæc eadem potestas, quæ in Leone, » aut Agathone, aut Gregorio Magno blanda et chara fuit, » in Gregorio VII et in Bonifacio VIII exterruit gentes. » Hinc certe sensim imminuta est spiritualis auctoritas, » dum temporalem sibi arrogare videbatur. »

3° Tanta potestas Romano pontifici tribui non potest, nisi evidens habeat fundamentum in Scriptura sacra, vel saltem in Apostolica traditione: atqui hæc potestas nullum hujusmodi habet fundamentum. Non quidem in Scriptura, cum ipse Bellarminus nullum proferat textum, sed tantum Veteris Testamenti exempla, ad rem non attinentia, et in cap. 3 solide refellat argumenta olim deducta ex parabola duorum gladiatorum et ex illis verbis: *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra*, Matth. xx, 28. Non pariter in traditione Apostolica, nullum enim invenitur hujus opinionis vestigium certum ante Gregorium VII. Ergo.

4° Si reges, ob suæ auctoritatis abusum, ea spoliari possint, cæteri Christiani cunctis juribus suis pari ratione exui poterunt, ut fatetur Bellarminus: atqui hoc intolerabile videtur. Si enim dominus potestate et facultatibus suis ad perdendas animas abutatur, si pater actiones injustas filiis suis præcipiat, summus Pontifex, episcopus, parochus et confessarius jus habent declarandi, auctoritate respectiva, talibus mandatis non obtemperandum esse, sed quis dicet mandantes juribus suis esse spoliandos aut spoliari posse? Ergo.

5° Idem probant hujus sententiæ defensores testimonio theologorum et præsulum: anno 1626, Facultas Parisiensis, et deinde plures aliæ facultates in Gallia, damnave-

runt opus *P. Santarelli*, e societate Jesu, Romæ anno præcedenti editum, quia opinionem Bellarmini docebat; *Dupin, Hist. eccl. t. 1.*

Eandem doctrinam semper tuiti sunt doctores Gallicani. An. 1789 catholici Anglicani, ex votis celeberrimi *Pitt*, sententiam sex præcipuarum Universitatum Europæ exquisierunt, nempe Parisiensis, Duacensis, Lovaniensis, Complutensis, Salmanticensis et Vallisoletensis, circa potestatem Ecclesiasticam in temporalia regis Angliæ: omnes unanimiter responderunt, neque papam, neque cardinales, neque concilium etiam generale habere potestatem eum deponendi et subditos ejus a juramento fidelitatis absolvendi. « La plupart des théologiens allemands, » hongrois, polonais, espagnols et portugais pensent à » peu près comme ceux de France, » ait *Bergier, Dict. theol. art. Gallie.*

Episcopi Gallicani similiter profitentur summum Pontificem in nullo casu reges deponere posse, ut in publica expositione diei 3 aprilis 1826, cui unus et septuaginta subscripserunt, testati sunt, occasione operis *D. de La Mennais*, cui titulus: *De la Religion dans ses rapports avec l'ordre civil et politique.*

Parem sententiam expresserunt omnes archiepiscopi et episcopi Hiberni per alteram declarationem diei 23 januarii 1826. Idem expressis verbis manifestarunt, mense maio 1826, omnes vicarii Apostolici eorumque coadjutores munia episcopalia in Anglia et Scotia exercentes. Plurimi episcopi, ex Italia ad concilium *nationale* Parisiis anno 1811 celebratum accedentes, huic doctrinæ publice adhæserant. Ipse Pius VII, enixe rogatus a tribus episcopis, ex parte Napoleonis ad eum Savonam missis, ut scripto promitteret se contra quatuor propositiones Declarationis cleri Gallicani anni 1682 nihil unquam acturum esse, huic petitioni annuere noluerat, sed affirmaverat suam repugnantiam in primam propositionem non cadere. (*Mémoires sur les affaires ecclés. de France pendant les premières années du dix-neuvième siècle, t. 2.*) Ergo.

Notanda maximi momenti.

1° Advertendum est pontifices Romanos, ut tales, in Bellarmini aliorumque Ultramontensium systemate, nullo modo, potestate suprema et *directa*, principum auctoritatem sibi assumere aut ad alios transferre, vel impedire, destruere aut turbare posse; sed tantum eam, ut diximus, juxta æquitatis regulas dirigere, idque adjumento Sancti Spiritus ipsis in muneribus suis obeundis semper assistentis; unde tamen *indirecte* et consequenter, raro quidem, sed in quibusdam circumstantiis, fieri potest ab ipsis non tantum principum reprehensio circa res temporales, sed etiam depositio, nempe si bonum religionis, custodiæ pontificis Romani concreditum, id postulat.

2° Eosdem nihil posse in principes infideles, neque in principes hæreticos aut schismaticos, quando professio fidei non est conditio essentialis ad regnandum, ut nunc communiter admittitur. Unde Romani theologi alique sententiæ Bellarmini defensores libenter fatentur eam nunc objecto carere, sed pluribus durantibus sæculis applicabilem fuisse. Etenim inconcussis historiæ monumentis nunc constat professionem veræ fidei et communionem cum sancta Sede, ex jure publico paulatim in variis regnis catholicis admissa, tanquam conditiones ad regendum essentielles requisitas fuisse, ita ut summus Pontifex, vi supremæ suæ auctoritatis, de adimplerione harum conditionum spiritualium, ac proinde, reclamantibus populis, de amissione imperii pronuntiare posset. Sic de facto pluries egerunt summi Pontifices, et quidem merito, licet quandoque, in exercitio legitimæ hujus potestatis, plus minusve excedere potuerint. Vide D. de Maistre, *du Pape*, t. 1, c. 9° et 10, et præsertim opus recens solide scriptum, cui titulus: *Pouvoir du Pape sur les souverains au moyen âge*, 1 vol. in-8°. Hinc explicantur constitutio Bonifacii VIII, *Unam sanctam*, anni 1302, sententia Innocentii IV Fredericum II in concilio Lugdunensi deponentis, et alia hujus generis facta.

« De tous ces faits on peut conclure 1° que, d'après la

» persuasion alors générale, et d'après les maximes de
 » droit public alors en vigueur, un prince rebelle envers
 » Dieu et envers l'Eglise encourait la privation de ses
 » droits; 2° que, d'après les mêmes principes, le serment
 » de fidélité, qui attache les sujets à leur souverain, était
 » alors purement conditionnel, et ne les obligeait point à
 » l'égard d'un prince notoirement rebelle envers Dieu et
 » envers l'Eglise; 3° que, d'après l'usage et la jurispru-
 » dence du temps, l'excommunication rompait tous les
 » liens que la nature et la société ont formés entre les
 » hommes, et par conséquent tous les liens qui attachent
 » les sujets à leur prince; 4° qu'indépendamment de ces
 » maximes, alors généralement admises, le Saint-Siège
 » avait des droits particuliers et généralement reconnus
 » sur plusieurs Etats catholiques, tels que l'Allemagne,
 » l'Angleterre, la Sicile et plusieurs autres; 5° enfin, que
 » les souverains Pontifes, qui ont autrefois déposé des
 » princes temporels n'ont fait qu'appliquer des maximes
 » de droit public alors généralement admises et reconnues
 » des souverains eux-mêmes. » (*Revue de quelques ou-
 vrages de Fénelon*, p. 156.)

Pontifices maximi hac potestate utentes, vel de illa loquentes, errare potuerunt allegando motivos, dicendo, v. g. se illam habere jure divino; sed realiter illam merito exercebant, et aliquo sensu dicere poterant se *vi potestatis clavium* ita agere, siquidem auctoritas ea illis, quantum summis Pontificibus, etiam ex jure publico, inerat.

3° Plerique saltem summi Pontifices, qui potestatem exercuerunt, vel exercere tentaverunt in temporalia regum, erant scientia et pietate conspicui: caveamus ergo ne eos, ob talia facta, odio habeamus; sed, attentis circumstantiis in quibus erant constituti, potius miremur eorum animi fortitudinem. Miserrima quippe erant tempora: invasiones barbarorum, destructio studiorum, perpetua bella, omnia subverterant principia, præsertim inter principes et magnates, qui densissimis ignorantie tenebris involuti, frequenter in actibus suis nullas justitiæ et æquitatis regulas sequebantur: moribus erant as-

peri et depravati; populi, ab eis crudeliter vexati, ad clerum confugiebant gementes, ut invenirent protectores ac defensores. Episcopi et in primis summi Pontifices, ob eminentiorem suam auctoritatem, admonitionibus, consiliis, exhortationibus et precibus hujusmodi principes saepe emollierunt et ad meliores fruges adduxerunt. Saepe etiam alios invenerunt ita obduratos et contumaces, ut nihil ab eis obtinere possent: tunc, post minas frustra iteratas, eos excommunicabant. Frequentiores autem excommunicationes in contemptum venerunt: tunc Gregorius VII, vehementi zelo contra omnes abusus accensus, et ardenti ingenio praeditus, efficaciora quaesivit media contra Henricum IV, qui ipse Pontificem in conciliabulo Germaniae deponi jusserat. Supponens ergo, non vero definiens, se absolutam habere potestatem in imperatorem aut talem (ex multo enim tempore imperatores electi, confirmationem et coronam a Pontifice Romano accipiebant), ad solemnem depositionis sententiam procedit. Quidam alii Pontifices, Gregorium VII imitantes, principes contumaces excommunicaverunt; raro tamen usque ad depositionem venerunt, et ordinarie non nisi erga eos qui fuerant electi, ac proinde coronam sub certis conditionibus expressis aut tacitis acceperant, quibus cum pertinaciter deficerent, jus imperandi merito amittebant. Throno autem vacante per sententiam declarato, magnates, ad quos pertinebat electio, convocabantur ut digniorem eligerent principem. Si quidam abusus in exercitio talis potestatis irreperint, quod ipsi pontifices Romani non negant, certe affirmari non potest eam in se sumptam esse malam, injustam, absurdam: constat, e contra, eam bene intellectam nihil inordinatum continere et aliquando fuisse utilissimam.

1140 Certum est Romanum pontificem, ut Petri successorem et Christi vicarium, spirituales habere jurisdictionem in Christianos principes sicut in simplices fideles, ac consequenter eos excommunicationi aliisque poenis spiritualibus subicere posse: hoc a nullo catholico negari potest. Non minus certo constat, ut jam monuimus, excommu-

nicationem, haeresim aliasve poenas ecclesiasticas, aut quascumque culpas vel spirituales sententias juribus temporalibus per se non nocere. Unde 1º principes hodierni, sive catholici, sive haeretici etiam obdurati, nihil habent formidandum a suprema summi Pontificis auctoritate, siquidem in plerisque saltem constitutionibus regnorum professio fidei catholicae non amplius est conditio essentialis ad regnandum. 2º Qui olim coronam accipiebant sub conditione quod essent catholici et recte gubernarent, conqueri non poterant si, potestate sua evidenter abutentes, aut in haeresim labentes et perseverantes, repellebantur a throno. Etenim potestatem summi Pontificis in his casibus non negabant, sed contendebant se non esse haeticos, se non potuisse excommunicari, etc.

5º Boni principes, aut delinquentes etiam graviter, sed emendationem non respuentes, nihil unquam molesti ex parte summorum Pontificum experti sunt; in ipsis, e contra, semper invenerunt amicos, adjutores et recti ordinis tenacissimos defensores. Soli depravati, publica scandala praebentes, vel populorum suorum oppressores et ad meliora consilia redire pertinaciter recusantes, extremis sententiis fuerunt subjecti. Nulla igitur erat ratio cur, his temporibus, principes electi et juxta aequitatis regulas regnare volentes, ab acceptanda corona sibi oblata retraherentur sub praetextu quod delinquentes aut errorem amplectentes, a Romanis pontificibus excommunicari et deponi possent, et multo minus cur infideles et haeretici fidem catholicam non amplecterentur.

A fortiori recentes philosophi nostri, si principis suis starent, magnis laudibus celebrare deberent Romanos pontifices, qui causam populorum injuste oppressorum soli dia sustinuerunt.

6º Caeterum, quaedam in historia reperiuntur facta ab Ultramontanis allegata et nihil probantia: v. g. 1º episcopi, et plusquam alii summus Pontifex, consulebantur utrum dignitas regia convenienter huic vel illi homini deferretur; tunc sententiam suam bene vel male aperientes, non semel definiunt eam ab uno ad alterum trans-

ferri posse; errare potuerunt, sed proprie loquendo, vi sui primatus in potestatem temporalem non agebant. Sic concilium XII Toletanum definivit, anno 681, Hispanos regi Vambæ jam non esse obstrictos, quia regnabat Hervigius. Sic Zacharias declaravit, anno 751, nomen regis a Chilperico III deferendum esse Pippino, qui jam solus de facto habebat potestatem. Sic Leo III, anno 800, titulum imperatoris et coronam imposuit Carolo Magno, sed ex consensu et precibus Romanorum, qui ab imperatore Orientis gubernari, regi ac defendi amplius non poterant. Anno 962, Joannes XII coronavit Othonem I, sed victorem, et ab Italis recognitum ut imperatorem. Non ergo coronam de plenitudine suæ potestatis ab uno in alium magis transferebat, quam Pius VII, coronando Napoleonem, imperium se ei dedisse credidit.

2º Plures principes se suumque regnum sedi Apostolicæ consecraverant et subministrabant; se tributarios erga summum Pontificem, B. Petri successorem, constituerant: hinc summi Pontifices arbitrari potuerunt se, ratione altioris potestatis (*comme suzerains*), habere auctoritatem eos admonendi, judicandi et deponendi.

3º In quibusdam conciliis plures decretæ fuerunt pænæ temporales, v. g. in concilio Lateranensi III, anno 1179, contra Albigenses et eorum fautores, in concilio Lateranensi IV, anno 1215, sub Innocentio III. Sed notandum est duo hæc concilia fuisse convocata tum ad extinguendas hæreses Catharorum, Albigensium et Valdensium, tum ad medendum innumeris malis quæ inde in omni genere pullulabant: in eis autem plures cum patribus sedebant principes, et non pauci aderant aliorum legati: inter episcopos multi erant simul domini temporales. Ut ergo calamitatibus tam lugendis efficacius occurreretur, ex consensu principum præsentium et absentium legatorum, decretis adversus hæreses junctæ sunt pænæ temporales contra hæreticos eorumque fautores: juste autem principes bellum his hæreticis, publicæ tranquillitatis evidenter hostibus, inferre poterant, ut eos ad servandas leges æquitatis adducerent: ergo pœnas temporales con-

tra illos illorumque fautores licite poterant decernere. In his igitur ac in aliis conciliis in quibus latæ aut statutæ sunt pænæ mixtæ, pars spiritualis episcopis, et pars temporalis principibus eas decernentibus vel iis consentientibus tribuenda est. Talia sunt, v. g. Capitularia Caroli Magni.

Hæc de tanta quæstione, olim tam vehementer agitata, sæpe tam imperfecte ponderata, et nunc ad praxim non pertinente, sufficere nobis videntur.

SECTIO SECUNDA. — De infallibilitate summi Pontificis.

Omnes catholici tenent 1º summum Pontificem, quocumque modo loquatur, errare posse in controversiis facti, quæ ex hominum informatione ac testimoniis præcipue pendent, et cum quæstionibus dogmaticis non sunt colligatæ; 2º illum, sicut cæteros homines, errare posse in quæstionibus fidei et morum, si ut doctor privatus doceat, v. g. si libros theologicos aut canonicos componat. Plures tamen olim tenuerunt eum etiam ut doctorem privatum errare non posse: at opinio ista jam diu abolevit.

Deinde catholici adhuc sunt unanimes circa duo puncta: 1º conveniunt summum pontificem, cum generali concilio docentem, circa fidem et mores errare non posse; 2º generaliter admittunt Pontificem in re dubia statuentem per decretum ad omnes fideles spectans, ab omnibus cum veneratione et obedienter audiendum esse, sive errare possit, sive non; quia id necessarium est ad bonum Ecclesiæ regimen, et ad depositum sanæ doctrinæ custodiendum. Ita Bellarminus, de Pontifice Romano, l. 4, c. 2.

His notatis, duæ occurrunt opiniones. 1ª est eorum qui tenent illum, in quantum est Pontifex, errare posse, si absque concilio generali aut consensu Ecclesiæ dispersæ aliquid definiat; 2ª docet summum Pontificem non posse *ullo modo definire aliquid hæreticum, a tota Ecclesia credendum*. Qui autem hanc sententiam tuentur, adhuc inter se dissentiunt, quoad formam; alii enim dicunt Pontificem errare non posse, *si mature procedat et consilium audiat aliorum pastorum*, quod est definire, ut aiunt, *ex*

cathedra; alii vero conditionem hanc præcise non negant, sed contendunt *non posse fieri ut Pontifex temere definiat*.

Igitur quæstio est utrum summus Pontifex ex cathedra B. Petri loquens, et aliquid circa fidem vel mores definiens ab universa Ecclesia credendum aut faciendum, infallibilitatis privilegio gaudeat. Hanc thesim fortiter tuentur Bellarminus, loco citato; Melchior Canus, l. 6, c. 3 et seq.; Billuart, S. Ligorius, Veith, Cerboni, P. Perrone, et communiter extranei; quidam etiam Galli, v. g. doctissimus *de Marca*, speciali hac de re dissertatione, plures doctores Sorbonici, et nonnulli recentiores, inter quos D. *de Maistre*, Pedimontanus, sed qui in lingua nostra scripsit *du Pape et de l'Église Gallicane*, et D. *de La Mennais*.

Præcipue eorum rationes sunt 1° varii textus sacræ Scripturæ, v. g. : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam* (Matt. XVI, 18); *Simon Joannis, diligis me.... amas me.... pasce agnos meos.... pasce oves meas....* (Joan. XXI 15); *Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.* (Luc. XXII, 31 et 32.) 2° Prærogativæ certæ Romani pontificis: etenim juxta omnes pontifex Romanus est caput Ecclesiæ, centrum unitatis, habet potestatem edendi decreta fidei, etc. Ergo fallere non potest quando totam Ecclesiam docet ex cathedra. 3° Ea quæ in pluribus conciliis generalibus acta sunt; v. g. in concilio Chalcedonensi, patres, cum audiissent lectionem epistolæ S. Leonis, dixerunt anathema iis qui non ita crederent; et Act. 3, doctrinam hujus pontificis ut doctrinam B. Petri amplexi sunt, postulantes universa concilii dogmata auctoritate Sedis Apostolicæ confirmari; concilium Lugdunense II dicit, loquendo de pontifice Romano B. Petri cum plenitudine potestatis successore: « Si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent judicio definiri. » 4° Traditio: acta conciliorum Africanæ et Arousicani, contra Pelagianos et Semipelagianos, ad Romam missa, fuerunt approbata. S. Aug. Serm. 231, de verb. evang. Joan. (t. 5, col. 645) ait: « Jam de hac causa duo concilia

» missa sunt ad sedem Apostolicam: inde etiam rescripta » venerunt. Causa finita est: utinam aliquando finiatur » error! » Alia citantur testimonia. Ergo, etc.

Auctores vero nostri, cum illust. *Bossuet*, negant valorem argumentorum ex altera parte allegatorum, dicentes ea non esse sufficienter clara, textus diversas admittere interpretationes, praxim Ecclesiæ in conciliis fuisse oppositam, testimonia plurimorum patrum et nonnulla facta in Historia Ecclesiæ relata contrarium probare, etc. Ergo, etc.

Distinguunt igitur, post *Bossuet*, Defens. Decl. l. 10, sanctam sedem Apostolicam ab ipsa summi Pontificis persona: unanimiter admittunt de fide esse B. Petrum semper habiturum esse successorem; nam legitimus B. Petri successor est fundamentum et caput Ecclesiæ, ædificium autem subsistere non potest sine fundamento, nec corpus sine capite: inde concludunt legitimum B. Petri successorem, ex hypothesis quod in errorem cadat, nunquam in eo perseveraturum. Cum aliunde constet Romanum pontificem legitimum esse B. Petri successorem, inferunt sedem Romanam nunquam deficere posse sicut defecerunt sedes Antiochena, Alexandrina, Hierosolymitana, etc.

At nihilominus contendunt summum Pontificem, etiam ex cathedra loquentem et totam Ecclesiam docentem, errare posse, seu ipsius judicium irreformabile non esse, nisi consensus Ecclesiæ ei accesserit. Ita *Bossuet*, in opere modo citato, *Tournely*, *Bailly*, *Regnier*, *de la Luzerne*, etc. Hæc controversia longior esset pro scopo nostro, ut eam ex professo tractare aggrediamur. Nunc omnes infallibilitatis papæ defensores ultro conveniunt illam sententiam ad fidem catholicam non pertinere. Ergo 1° nullus catholicus, ubicunque existat, eam admittere tenetur; 2° Galli illam impugnantem et rejicientes nullam merentur censuram aut notam, sicut ostendit *Bossuet* in Gallia orthodoxa, quæ est dissertatio prævia ad Defensionem Declarationis, etc.

Quidam auctores Gallicani volunt solam sedem Apostolicam esse indefectibilem, non vero Pontifices; aut se-

riem duntaxat Pontificum, non autem singulos seorsim sumptos. Verum illæ sententiæ non videntur rectæ; verba enim promissionum Christi, non ad sedem Apostolicam nec ad seriem Pontificum, sed ad B. Petrum ejusque successores immediate diriguntur. Ergo saltem admittendum est ipsosmet Pontifices maximos, Christo ex promissionibus suis eis assistente, a fide nunquam esse defecturos.

3° Ex dictis dogmatica sanctæ Sedis judicia, licet summa cum veneratione ab omnibus sint suscipienda, non tamen sunt de fide catholica, priusquam episcoporum consensu saltem tacito muniantur. Quod sic exprimit *Bossuet*, in epistola ad *D. Durois*, qui tunc erat Romæ:

« Nous avons bien vu que, quoiqu'on enseignât en spéculation, il en faudroit toujours en pratique revenir à ne mettre la dernière et irrévocable décision que dans le consentement de l'Église universelle, à laquelle seule nous attachons notre foi dans le symbole. » *D. de Bausset* addit, *Histoire de Bossuet*: « Et en effet, c'est toujours où en reviennent les Ultramontains eux-mêmes, lorsqu'ils sont forcés dans leurs derniers retranchements. L'Infaillibilité du pape finit par n'être plus que celle de l'Église universelle. »

Ad nihil igitur pro praxi conducit controversia de summi Pontificis infallibilitate: itaque merito ab illa penitus abstinendum esse judicarunt doctissimi theologi, v. g. celeberrimi fratres *Adrianus* et *Petrus de Walembourg*, in Controversiis contra protestantes, et *P. Véron*, in sua Regula fidei maxime laudata.

Si una præ altera nobis eligenda esset sententia, pro infallibilitate procul dubio staremus: ea enim sententia multo melius probata, et consuetæ agendi rationi episcoporum catholicorum etiam Gallicanorum ubi de dogmaticis summi Pontificis decisionibus agitur, velut in infinitis super hæresi Janseniana negotiis, magis congruens videtur. Admissa Romani pontificis infallibilitate, omnes catholici iudicio ejus solemni stare tenentur, dum, e contra, infallibilitate rejecta, interminabiles et fere insolubiles nascuntur difficultates.

SECTIO TERTIA. — De potestate summi Pontificis respectiva ad concilium generale.

Petitur an concilium generale sit supra papam, vel papa supra concilium generale.

Quæstio non est nec esse potest de concilio generali una cum summo Pontifice congregato; papa enim non potest esse seipso superior vel inferior.

Certum est 1° summum Pontificem esse superiorem omni concilio particulari, sive provinciali, sive nationali; id omnes catholici fatentur. Etenim summus Pontifex divinam habet auctoritatem in tota Ecclesia; quando ex cathedra Petri loquitur, totam Ecclesiam docet, omnes fideles sunt ipsius oves, eos verbo Dei pascere tenetur; episcopi vero qui concilium provinciale vel nationale constituunt, auctoritatem habent in his ecclesiis respectivis limitatam, totam Ecclesiam non representant, nec pro tota Ecclesia loquuntur. Unde, juxta omnes, illæis promissionibus Christi errare possunt, sicut erravit concilium Carthaginense sub S. Cypriano celebratum, octoginta quinque complectens episcopos, quorum plurimi erant fidei confessores.

Certum est 2° concilium non esse generale nisi a papa fuerit convocatum, aut saltem legitime approbatum, *ut supra diximus*.

Attamen *certum est* 3° tempore schismatis et in casibus extraordinariis concilium generale sufficienter convocari posse absque papa, v. g. si nullus aut tantum dubius existat papa: Ecclesia enim, quæ nunquam perire nec deficere potest, sufficientem semper habere debet potestatem ut in quocumque casu sibi provideat: in tali ergo extremitate concilium generale a cardinalibus, v. g. vel etiam a principe sæculari congregatum, fit legitimum, non quidem ut dogmata fidei infallibiliter definiat, sed ut inter contententes de pontificatu pronuntiet, et certum papam ostendat vel constituat. Sic primum factum est in concilio Pisano, anno 1409, deinde in concilio Constantiensi, anno 1415. Concilium Pisanum deposuit duos